

УДК 94 (477)

Любов Ольховик

●

ІСТОРІЯ ЧЕРНІГІВСЬКОГО ОБЛАСНОГО ІНСТИТУТУ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО В ОСОБАХ ЇЇ ОЧІЛЬНИКІВ (ДО 80-РІЧЧЯ З НАГОДИ ЙОГО ЗАСНУВАННЯ)

DOI: 10.5281/zenodo.3949996

© Л. Ольховик, 2020. СС BY 4.0

***Мета** статті – дослідження раніше невідомих фактів з біографій керівників Чернігівського обласного інституту вдосконалення кваліфікації вчителів (зараз – Чернігівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені К. Д. Ушинського) від початку його заснування до сьогоднішнього дня. **Методи дослідження** – історико-біографічний, об'єктивізму, хронологічний – добиралися відповідно до поставленої мети. **Наукова новизна** полягає в тому, що вперше досліджено й детально проаналізовано на основі архівних документів біографічні відомості та діяльність директорів і ректорів інституту, який був заснований в Чернігові 80 років тому. **Висновки.** Під час аналізу архівних джерел Державного архіву Чернігівської області, архіву Управління освіти і науки Чернігівської обласної державної адміністрації та архіву ЧОІППО імені К.Д. Ушинського вдалося виявити особові справи, біографічні відомості та інформацію про всіх очільників, які керували інститутом протягом усього періоду його діяльності.*

***Ключові слова:** освіта, інститут удосконалення кваліфікації вчителів, очільники інституту, підготовка та перепідготовка педагогічних кадрів.*

Чернігівський обласний інститут удосконалення вчителів був організований у 1940 р. на базі обласного методичного кабінету на правах вищого навчального закладу. Першим його очільником був В. Мілянський (поляк за національністю). Як відомо з архівних джерел, до призначення на посаду директора інституту він працював директором середньої школи № 12 міста Чернігова, яка входила до списку найкращих шкіл міста. В. Мілянський очолював інститут від 1940 р. до червня 1941 р.

У газеті «Більшовик» від 21 березня 1940 р. подається інформація про обласну нараду завідувачів райвно, на якій виступив директор Чернігівського інституту вдосконалення вчителів В. Мілянський. У виступі він зазначав: «Інститут удосконалення вчителів, який організований в Чернігові на базі обласного методичного кабінету, існує на правах вищого учбового закладу. Основне завдання його – всебічне удосконалення вчителів області в частині педагогічних і спеціальних наук. Інститут проводитиме семінари і педагогічні консультації з питань учбової роботи, лекції, конференції, наради, будуть організовані виставки, при-

свячені обміну кращим педагогічним досвідом. Планом роботи інституту вдосконалення вчителів передбачена організація річних і короткотермінових курсів. Цією курсовою системою планується охопити 1300 вчителів області. Крім того, наукові співробітники інституту проводять консультації вчителів у райцентрах і селах. Лише в березні проведені такі консультації в 10 районах. Чернігівський інститут вдосконалення вчителів знаходиться зараз в стадії організації. Основною базою його роботи є науково-методичні кабінети. Приміщення, в якому міститься інститут, дає можливість розгорнути цю роботу лише частково. Треба якомога скоріше створити потрібні умови для повного розгортання роботи інституту»¹.

Від 9 вересня 1941 р. до 21 вересня 1943 р. Чернігів був окупований нацистськими загарбниками. Нацисти перетворили місто на суцільні руїни, постраждали навчальні заклади міста, у тому числі й Чернігівський обласний інститут вдосконалення вчителів (таку назву він тоді мав). Заклад відновив свою діяльність 30 вересня 1943 р. Його керманичами протягом післявоєнного періоду були Іван Трофимович Зима (30.09.1943–11.11.1943), Надія Гнатівна Бикодер (11.11.1943–19.03.1944), Павло Іванович Ігнатенко (19.03.1944–01.03.1946), Олексій Іванович Майстренко (01.03.1946–31.09.1949), Михайло Григорович Зукін (01.10.1949–12.07.1950), Антоніна Григорівна Страшко (12.07.–01.12.1950), Таїсія Володимирівна Масютіна (1950), Леонід Сергійович Брунько (01.12.1950–15.02.1954), Олександр Арсенович Пясецький (16.02.1954–30.08.1954), Володимир Георгійович Малахов (30.08.1954–25.02.1958), Антон Пилипович Скалозуб (26.02.1958–30.10.1958), Борис Андрійович Корогод (30.10.1958–02.02.1960), Олексій Денисович Замошник (08.02.1960–20.06.1963), Михайло Степанович Чуприна (20.06.1963–12.07.1973), Григорій Гаврилович Коровай (12.07.1973–21.07.1987). За доби незалежності України інститут очолювали Микола Михайлович Пятко (29.04.1988–23.03.1993), Віталій Іванович Скрипка (23.03.1993–05.01.2010), Олексій Анатолійович Гальонка (05.01.2010–14.09.2010), Володимир Миколайович Тандура (14.09.2010–20.09.2013), Віктор Миколайович Довбня (23.09.2013–25.08.2015). Від 26 серпня 2015 р. інститут очолює заслужений працівник освіти України, кандидат філософських наук, доцент Анатолій Андрійович Заліський.

Наказом Чернігівського обласного відділу народної освіти від 30 вересня 1943 р. директором інституту вдосконалення вчителів було призначено Івана Трофимовича Зиму, який його очолював до 11 листопада 1943 р. Про його життєвий шлях інформація в архіві відсутня.

Від 11 листопада 1943 р. до 19 березня 1944 р. обов'язки директора інституту тимчасово виконувала Надія Гнатівна Бикодер, у подальшому – заступник директора інституту з навчальної частини, завідувачка кабінетом російської мови та літератури, за сумісництвом виконувала обов'язки шкільного інспектора облвню. Вона народилась 1897 р., мала педагогічний стаж 32 роки, працювала в інституті ще до війни, коли директором був В. Мілянський, і звільнилася з роботи 23 серпня 1949 р.² Із документів архіву випливає, що Надія Гнатівна Бикодер у 1949–1951 рр. працювала у Понорницькій та Олишівській середніх школах учителем російської мови і літератури.

Наказом завідувача облвню П.Ф. Гоголя № 103 від 19 березня 1944 р. на посаду директора інституту вдосконалення вчителів було призначено Павла Івановича Ігнатенка, який згодом перейшов працювати до обласного відділу народної освіти. Він народився 6 листопада 1917 р. в с. Предтеченське Іпатовського району Ставропольського краю в родині українців. Згодом родина переїхала на проживання до Чернігова. У 1935 р. П.І. Ігнатенко закінчив Чернігівську середню школу

¹ «Більшовик». 1940. № 66. 21 березня. С. 3.

² Державний архів Чернігівської області (далі буде – ДАЧО) Ф. Р-2334. Оп. 1. Спр. 4. Арк. 1.

№ 1, у 1940 р. – Ніжинський педагогічний інститут, здобувши фах учителя російської мови та літератури. Чернігівський інститут удосконалення вчителів він очолював до 1 березня 1946 р., від 1954 р. до 1967 р. працював завідувачем кабінету мови та літератури в інституті удосконалення вчителів, а ще деякий час викладав у середній школі робітничої молоді № 5. Наказом завідувача облвню № 512 від 30 серпня 1971 р. з 1 вересня 1971 р. П.І. Ігнатенко був переведений зі школи № 6 до школи робітничої молоді № 7. Саме в цій школі закінчилася його трудова діяльність як педагога³.

До і після Другої світової війни Чернігівський обласний інститут удосконалення вчителів був розташований по вул. Пролетарській, 13 (на жаль, це приміщення не збереглося). Під час війни у приміщенні інституту розміщувалася нацистська окупаційна організація «Wi-Kdo».

Зі звіту директора інституту П.І. Ігнатенка за 1944 р. випливає, що вартість знищеного та пограбованого окупантами майна інституту становила 1002350 крб. Були знищені та пограбовані бібліотека навчального закладу на 30 тисяч екземплярів книг, обладнання кабінетів: фізичного, хімічного, літературного, географічного, історичного, природознавчого, математичного, словесності, початкової школи; піаніно, шафи, столи, диван, стільці та інше майно. Приміщення інституту потребувало ремонту. Потрібно було відремонтувати дах, полагодити шість голландських печей, побілити приміщення з 13 кімнат, заскрити 40 вікон, зробити 20 нових рам, установити 17 електричних точок, провести радіо, придбати 18 письмових столів для лекцій, методистів, бухгалтера, секретаря, бібліотекаря, 2 столи для друкарки та лаборанта, 2 великих столи для засідань, 50 стільців, 12 шаф для кабінетів, одну для секретаря, 7 шаф для бібліотеки, обгородити приміщення інституту та поставити ворота⁴.

На 1944 р. штатний розпис Чернігівського обласного інституту удосконалення вчителів включав директора, завідувачів кабінетами початкових шкіл, фізики та математики, мов і літератури, хімії і біології, географії і історії, педагогіки, військової та фізкультурної підготовки, завідуючого господарством, бухгалтера, секретаря-друкарку, бібліотекаря, прибиральницю-кур'єра, сторожа (він же розпалював печі). Станом на 10.12.1944 р. бібліотека інституту нараховувала 1122 примірники книг. Згідно з наказом № 31 директора Чернігівського обласного інституту удосконалення вчителів Павла Івановича Ігнатенка від 25 листопада 1945 р. на підставі «Положення про інститут удосконалення вчителів», була утворена Рада інституту⁵.

Наступним директором інституту удосконалення вчителів став Олексій Іванович Майстренко, який до Другої світової війни працював у Чернігівському бактеріологічному інституті. Інститут удосконалення вчителів він очолював від 01.03.1946 р. до 31.09.1949 р.⁶.

У річному звіті директора інституту О.І. Майстренка за 1945/46 навчальний рік зазначалося, що заклад має власний будинок із 18 кімнат, розміщений по вул. Авіації, 30. Від грудня 1944 р. навчальному закладу належало лише 4 кімнати, а інші – займали їдальня № 16 міського торгу, щіточна майстерня, товариства сліпих та приватні особи. Разом з інститутом у приміщенні був розташований обласний дошкільний методичний кабінет. Умов для розгортання роботи закладу в такому приміщенні не було, та більш, останнє потребувало капітального ремонту. Основною діяльністю інституту було підвищення кваліфікації нових працівників, проведення лекцій про міжнародне становище країни, консультацій з політичних

³ Архів Управління освіти і науки Чернігівської обласної державної адміністрації. ФР. 5065. Оп. 1. Спр. 698. Арк.292.

⁴ ДАЧО. Ф. Р-2334. Оп. 1. Спр. 1. Арк. 12, 16–17.

⁵ ДАЧО. Ф. Р-2334. Оп. 1. Спр. 1. Арк. 32.

⁶ Архів ЧОІППО імені К.Д. Ушинського. Ф. Р-2334. Оп. 1-О. Спр. 4. Арк. 2.

питань, листування з районними методкабінетами, проведення педагогічних нарад та конференцій для вчителів області⁷.

Завдяки наполегливим клопотанням директора О.І. Майстренка у 1947/48 навчальному році інститут зайняв 12 кімнат, був проведений капітальний ремонт будівлі, збільшився штат інституту. В інституті з'явилися кабінети педагогіки, української мови і літератури, російської мови і літератури, історії і географії, математики і фізики, початкових класів, біології і хімії, військово-фізичної підготовки, іноземних мов, дошкільного виховання. Кожен кабінет займав окрему кімнату. Інститут у цілому був укомплектований висококваліфікованими науковими співробітниками, які мали ґрунтовні знання зі своїх предметів та методики їх викладання. Значний педагогічний досвід, який мали більшість співробітників інституту, допомагав їм засвоїти вимоги та методи керівництва методичною роботою в школах області. Більшість співробітників інституту працювали за сумісництвом у школах м. Чернігова⁸.

Після звільнення з інституту О.І. Майстренко 1949/50 навчальний рік працював на посаді директора Чернігівської семирічної школи № 7. Відповідно до наказу завідуючого облвню № 166 від 31 серпня 1950 р. його було призначено на посаду вчителя семирічної школи № 13 м. Чернігова.

У списку вчителів Чернігівської середньої школи № 13 імені І. Франка (таку назву вона тоді мала) станом на 05.09.1957 р. зазначалося, що Олексій Іванович Майстренко, 1898 року народження, українець, учитель природознавства, закінчив Миколаївський інститут народної освіти у 1930 р. за спеціальністю «біологія», мав педагогічного стажу на той час 25 років, а в цій школі працював ще з 1944 р. Тобто, очолюючи інститут, О.І. Майстренко працював у школі № 13 вчителем природознавства за сумісництвом⁹.

Від 1 жовтня 1949 р. до 12 липня 1950 р. інститут удосконалення вчителів очолював Михайло Григорович Зукін. Згідно з наказом обласного відділу народної освіти № 76 від 8 березня 1950 р., при Чернігівському обласному інституті удосконалення кваліфікації вчителів було створено Раду в кількості 30 чоловік. Очолював її директор інституту М.Г. Зукін. До Ради входили заступники облвню, інспектори шкіл облвню, методисти інституту, директори шкіл, учителі та завідувач кафедри педагогіки учительського інституту. Раду було створено для обговорення питань науково-методичної роботи в школах області, висвітлення кращого досвіду вчителів та опрацювання заходів щодо покращення методики викладання основ наук.

Наказом завідуючого облвню від 12 липня 1950 р. директора М.Г. Зукіна було звільнено з посади, а на його місце тимчасово призначено Антоніну Григорівну Страшко, яка до 1 грудня 1950 р. виконувала обов'язки директора інституту. А.Г. Страшко народилася 1899 р. в с. Головачі Полтавської області, закінчила 2 курси Чернігівського учительського інституту, тривалий час працювала в інституті завідувачкою кабінетом початкових шкіл.

У списку вчителів Чернігівської середньої школи № 3 станом на 1 вересня 1944 р. зазначено, що Антоніна Григорівна Страшко до окупації Чернігова нацистами працювала вчителем у Чернігівській середній школі № 2, а під час окупації міста Чернігова нацистами перебувала в Кемеровській області в евакуації. Від 1 вересня 1944 р. А.Г. Страшко працювала директором Чернігівської школи № 3, а звільнилася з інституту удосконалення вчителів 13 липня 1957 р. у зв'язку з виходом на пенсію.

У 1950 р. обов'язки директора інституту виконувала Таїсія Володимирівна

⁷ ДАЧО. Ф. Р-2334. Оп. 1. Спр. 4. Арк. 1.

⁸ ДАЧО. Ф. Р-2334. Оп. 1. Спр. 10. Арк. 1-6.

⁹ Архів ЧОІППО імені К.Д. Ушинського. Ф. Р-2334. Оп. 1-О. Спр. 233. Арк. 235.

Масютіна. Вона народилася в м. Чернігові у 1886 р., у 1903 р. закінчила Чернігівське єпархіальне жіноче училище, працювала завідувачкою кабінетом дошкільного виховання від 10.04.1944 р. до 25.03.1958 р. і звільнилася у зв'язку з виходом на пенсію. Т.В. Масютіна пропрацювала в освітній сфері 47 років і була нагороджена нагрудним значком «Відмінник народної освіти» (1945 р.), медаллю «За трудовое отличие» (1946 р.), медаллю «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні» (1946 р.).

Від 1 грудня 1950 р. до 15 лютого 1954 р. директором інституту вдосконалення кваліфікації вчителів працював Леонід Сергійович Брунько. Він народився 11 березня 1913 р. в селищі Сватово Ворошиловградської області, у 1936 р. закінчив Харківський державний університет, за фахом «викладач хімії».

Наказом завідувача Чернігівським обласним відділом народної освіти № 95 від 17 березня 1951 р. було створено Раду при Чернігівському обласному інституті вдосконалення кваліфікації вчителів. До її компетенції входили питання методичної роботи в школах області, висвітлення кращого досвіду вчителів, обговорення заходів щодо покращення викладання основ наук. До складу Ради входило 27 осіб, а саме голова Ради – директор інституту Л.С. Брунько, заступник завідувача облвню О.М. Родзанівський, інспектори облвню О.Д. Замошник, Г.І. Богдан, О.Ф. Гасвий, завідувачі кабінетами інституту О.І. Шава, В.С. Сироватко, А.А. Френкель, В.І. Ячний, С.С. Марченко, А.Г. Страшко, Н.К. Дмитрієва, Т.В. Масютіна, В.Б. Плоскін, В.О. Судиніна, П.В. Неизвестний (зав. Куликівського райпедкабінету), І.І. Котеленець (інспектор Прилуцького міськвню), В.Г. Руденко (завідувач Чернігівського міськвню), Є.Г. Усенко (директор сш № 1 м. Ніжин), І.П. Львов (завідувач кафедри педагогіки Чернігівського учительського інституту), М.Ф. Проценко (викладач педагогіки Чернігівського учительського інституту), В.І.Кузнецова (сектор обком спілки НСШ), Н.Ф. Ландар (класний керівник Менської середньої школи), С.У. Зайцев (учитель фізики сш № 7 м. Ніжина), П.А. Годун (директор Новгород-Сіверського педагогічного училища), Н.П. Костюк (завуч сш № 1 м. Чернігова), Л.М. Фіргер (директор СШ № 2 м. Чернігова)¹⁰.

У списку вчителів Чернігівської середньої жіночої школи № 10 імені Зої Космодем'янської (таку назву мала тоді школа) станом на 5 вересня 1952 р. зазначено, що Л.С. Брунько працював у цій школі вчителем хімії від 1948 р., мав педагогічний стаж 15 років і був нагороджений орденом «Червоного прапора» та медаллю «За трудову доблесть»¹¹.

Наступним директором інституту був Олександр Арсенович Пясецький. Він народився 15 травня 1908 р. в с. Ковчин Куликівського району Чернігівської області в родині селянина, закінчив біологічний факультет Чернігівського інституту соціального виховання у 1931 (1932?) р., за фахом – учитель біології. О.А. Пясецький брав участь у бойових діях Другої світової війни і був нагороджений орденами Слави III ступеня, Червоної зірки, медалями «За відвагу», «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною». Від 1 вересня 1946 р. він працював у Чернігівській чоловічій школі № 8 учителем географії. У списку вчителів Чернігівської середньої жіночої школи № 2 станом на 5 вересня 1952 р. зазначено, що О.А. Пясецький працював учителем географії в цій школі з вересня 1951 р.¹² Інститут удосконалення кваліфікації вчителів він очолював від 16 лютого до 30 серпня 1954 р., згодом працював в інституті завідувачем кабінетом біології і помер 16 квітня 1963 р.

Від 30 серпня 1954 р. до 25 лютого 1958 р. на чолі інституту перебував Воло-

¹⁰Архів Управління освіти і науки Чернігівської обласної державної адміністрації. Ф. Р-5065. Оп. 1. Спр. 124. Арк. 167.

¹¹ Архів ЧОІППО імені К.Д. Ушинського. Ф. Р-2334. Оп. 1-О. Спр. 125. Арк. 275.

¹² Архів ЧОІППО імені К.Д. Ушинського. Ф. Р-2334. Оп. 1-О. Спр. 125. Арк. 268–269.

димир Георгійович Малахов. Він народився 24 липня 1912 р. в с. Терпіння Мелітопольського району Запорізької області, у 1933 р. закінчив Мелітопольський інститут соціального виховання за фахом «учитель фізики і математики». Відповідно до наказу обласного відділу народної освіти № 330 від 21 серпня 1951 року, В.Г. Малахова було призначено на посаду директора семирічної школи № 3 м. Чернігова. А до цього часу він працював директором вечірньої школи робітничої молоді, заступником директора інституту вдосконалення кваліфікації вчителів. В.Г. Малахов був нагороджений орденом Червоної зірки, медалями «За перемогу над Німеччиною», «За перемогу над Японією»¹³.

У 1954 р. особовий склад інституту склали директор, заступник директора, завідувачі кабінетів (дошкільного виховання, педагогіки, дитячих будинків, української мови та літератури, російської мови та літератури, математики та фізики, позакласної та позашкільної роботи, початкових класів, біології та хімії, іноземних мов (французької, англійської, німецької), фізичного виховання, історії та географії, трудового навчання), секретар-друкарка, бухгалтер, бібліотекар, прибиральниця, сторож. У 1956 р. в інституті був відкритий кабінет учбового кіно і, відповідно, введена посада монтажниці, а також кабінет виробничого навчання.

У списку вчителів Чернігівської восьмирічної школи № 15 станом на 5 вересня 1962 р. зазначено, що Володимир Георгійович Малахов працював директором цієї школи від 25 липня 1962 р., а також викладав фізику, маючи 29 років педагогічного стажу. Саме в цій школі й закінчив свою кар'єру педагога¹⁴.

Від 26 лютого до 30 жовтня 1958 р. обов'язки директора інституту вдосконалення кваліфікації вчителів виконував Антон Пилипович Скалозуб.

Наступним очільником інституту вдосконалення кваліфікації вчителів став Борис Андрійович Корогод. Він народився 17 листопада 1923 р. в с. Савинці Рокитянського району Київської області, закінчив Чернігівську середню школу № 1 у 1941 р., Ніжинський педагогічний інститут у 1949 р., за фахом – вчитель історії. Б.А. Корогод під час війни брав участь у бойових діях і був нагороджений медаллю «За оборону Сталінграда». Наказом завідувача облвню № 297 від 23 серпня 1950 р. його було призначено на посаду директора Рудівської середньої школи Яблунівського району Чернігівської області, а до цього викладав історію в цій школі. Від 30 жовтня 1958 року до 2 лютого 1960 р. Б.А. Корогод перебував на посаді директора інституту. У списку вчителів Чернігівської середньої школи-інтернату станом на 5 вересня 1962 р. зазначено, що Борис Андрійович Корогод працював директором, а також одночасно викладав історію в цій школі¹⁵.

Від 8 лютого 1960 до 20 червня 1963 р. на чолі інституту вдосконалення вчителів перебував Олексій Денисович Замошник. Він народився 13 березня 1905 р. в с. Заудайка Ічнянського району Чернігівської області, закінчив Ніжинський державний педагогічний інститут у 1946 р., за фахом – учитель української мови та літератури. О.Д. Замошник працював учителем у Чернігівській школі № 1, брав участь у бойових діях і був нагороджений медаллю «За перемогу над Німеччиною»¹⁶. До призначення на посаду директора інституту він працював старшим інспектором обласного відділу народної освіти.

Постійні зміни керівництва інституту негативно впливали на його діяльність. За 20 років роботи інституту у його керма побували 14 керівників. Складно оцінити досягнення колективу, де постійно відбувалися кадрові зміни. Аналізуючи архівні документи, можна зробити такі висновки: по-перше, з моменту створення головним завданням інституту було вдосконалення знань учителів за допомогою курсів підвищення кваліфікації; по-друге, велике значення мав обмін передовим педагогічним досвідом. Проте у складні післявоєнні роки сталінські репресії по

¹³Архів ЧОШПО імені К.Д. Ушинського. Ф. Р-2334. Оп. 1-О. Спр. 125. Арк. 213.

¹⁴Там само. Ф. Р-2334. Оп. 1-О. Спр. 359а, Арк. 33.

¹⁵Там само. Ф. Р-2334. Оп. 1-О. Спр.359а. Арк. 1.

¹⁶Там само. Ф. Р-2334. Оп. 1-О. Спр. 15. Арк. 114, 115.

відношенню до освітян також негативно впливали на розвиток педагогічної освіти Чернігівської області.

20 червня 1963 р. директором Чернігівського інституту вдосконалення вчителів було призначено Михайла Степановича Чуприну. Він народився 11 листопада 1924 р. в с. Лебедівка Козелецького району Чернігівської області в родині селянина-середняка, у 1931–1941 рр. навчався в семирічній, а потім у середній школі. Під час війни М.С. Чуприна перебував у партизанському загоні, який діяв на території Чернігівської та Київської областей, у 1944–1948 та 1951–1956 рр. служив у лавах Радянської армії, 1956–1958 рр. працював на посаді інспектора шкіл облвню, а з 1958 р. до лютого 1963 р. – заступника завідувача облвню. У 1953 р. він закінчив Ніжинський державний педагогічний інститут імені М.В. Гоголя за фахом – учитель історії, з 1969 р. до 1971 р. навчався заочно в аспірантурі та працював над написанням кандидатської дисертації, яку захистив у травні 1972 р. У 1973 р. М.С. Чуприна перейшов на роботу до Чернігівського педагогічного інституту імені Т. Г. Шевченка, у якому працював на посадах старшого викладача, доцента, очолював кафедру історії СРСР. Помер він 2 червня 2000 р. в м. Чернігові.

Михайло Степанович Чуприна очолював Чернігівський обласний інститут удосконалення кваліфікації вчителів 10 років. За цей час було зроблено велику роботу по зміцненню матеріально-технічної бази інституту. Як керівник інституту він багато приділяв уваги зміцненню педагогічних та керівних кадрів шкіл області, обміну передовим досвідом роботи, залученню нових молодих кадрів до роботи в інституті.

Відповідно до рішення виконкому Чернігівської обласної ради депутатів трудящих № 365 від 4 вересня 1963 р. та наказу Чернігівського обласного відділу народної освіти № 205 від 14 жовтня 1963 р., Чернігівському обласному інституту удосконалення вчителів було передано безкоштовно приміщення колишньої школи № 6 по вулиці Гоголя, № 16, збудоване ще на початку ХХ ст¹⁷.

Наступним директором інституту став Григорій Гаврилович Коровай, який його очолював від 12 липня 1973 р. до 21 липня 1987 р. Він народився 29 серпня 1929 року в с. Богданівка Ніжинського району Чернігівської області в родині колгоспників і під час Другої світової війни в 1941–1943 рр. проживав на окупованій нацистами території разом зі своїми батьками. Г.Г. Коровай закінчив Ніжинський державний педагогічний інститут імені М.В. Гоголя в 1956 р., за фахом – учитель української мови і літератури. З 1951 р. до 1960 р. він працював учителем Богданівської семирічної школи Ніжинського району, в 1960–1961 рр. – учителем Великодорогинської восьмирічної школи Ніжинського району, у 1961–1962 рр. – учителем Заньківської восьмирічної школи, у 1962–1965 рр. – вчителем школи в с. Бобрік Ніжинського району, 1965–1966 рр. – інспектором шкіл Ніжинського районного відділу освіти, 1966–1971 рр. – завідувачем Ніжинського райвню.

Наказом облвню № 341 від 16 червня 1971 р. Г.Г. Коровая було переведено на посаду інспектора облвню по виховній роботі. У серпні 1971 р. він був призначений інспектором шкіл Чернігівського обласного відділу освіти. У вересні 1971 р. Г. Г. Коровай був переведений на посаду заступника директора Чернігівського обласного інституту вдосконалення вчителів, директором якого в той час працював М.С. Чуприна.

Відповідно до наказу Міністерства освіти УРСР № 135 від 15 липня 1977 р. та Чернігівського обласного відділу народної освіти № 538 від 5 вересня 1977 р., з метою піднесення ролі інституту вдосконалення вчителів як провідного навчально-методичного центру підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, узагальнення й поширення передового педагогічного досвіду було впорядковано його

¹⁷ Архів Управління освіти і науки Чернігівської обласної державної адміністрації. Ф. Р-5065. Оп. 1-О. Спр. 403. Арк. 345.

штат та затверджено такий перелік кабінетів інституту: курсової перепідготовки і школознавства, початкового навчання, російської мови і літератури, української мови і літератури, математики, фізики і астрономії, історії, суспільствознавства, основ Радянської держави і права, географії, хімії, біології, іноземних мов, трудового політехнічного навчання і профорієнтації, технічних засобів навчання, дошкільного виховання, вечірніх (змінних) і заочних шкіл, шкіл-інтернатів, дитячих будинків і спецшкіл, фізкультури і початкової військової підготовки, музики, виховної роботи і шкільних бібліотек, креслення і образотворчого мистецтва.¹⁸

Отже, структура інституту вдосконалення вчителів практично не змінювалася. Організаційно-методичною ланкою інституту залишався кабінет навчально-методичної роботи на чолі з завідуючим та методистами. Навчальний заклад підпорядковувався Чернігівському обласному відділу народної освіти. Тому тривалий час працівники інституту працювали в обласному відділі народної освіти та в інституті за сумісництвом одночасно, виконуючи роботу інспекторів, перевіряли стан підготовки та проведення екзаменів у районах області.

На виконання розпорядження Міністерства освіти СРСР № 145-131/14-20 та згідно з наказом обласного відділу народної освіти від 27.10.1977 р. № 656, з метою подальшого удосконалення професійної майстерності педагогічних кадрів, підготовки їх до вирішення комплексу питань, пов'язаних з переходом на кабінетну систему занять, а також використання обласним інститутом удосконалення вчителів, як бази по підвищенню кваліфікації вчителів, керівників шкіл з питань обладнання кабінетів і використання ТЗН в навчально-виховній роботі, за ЧОІУВ було закріплено базові школи № 19 і № 20 м. Чернігова¹⁹.

Відповідно до наказу Чернігівського обласного відділу народної освіти № 106 від 21 липня 1987 р., директора інституту вдосконалення вчителів Г.Г. Коровая було звільнено з посади і переведено на посаду завідувача кабінету вечірніх (змінних) шкіл і заочного навчання цього інституту в зв'язку з погіршенням стану його здоров'я.

З 23 липня 1987 р. до 28 квітня 1988 р. обов'язки директора виконувала Валентина Григорівна Черненко, заступник директора обласного інституту вдосконалення вчителів²⁰.

Останнім директором Чернігівського обласного інституту вдосконалення вчителів радянської доби та першим директором часів незалежності України був Микола Михайлович Пятко, який очолював інститут від 29 квітня 1988 до 16 лютого 1993 р. Він народився 1 січня 1933 р. в м. Ічня Чернігівської області в українській родині, у 1956 р. закінчив Ніжинський державний педагогічний інститут, за фахом – учитель фізики і математики. Трудовий шлях М.М. Пятко розпочав у 1956 р. учителем фізики Савинської середньої школи Срібнянського району, потім працював директором цієї ж школи. З 1956 р. до 1967 р. він перебував на посаді завідувача Срібнянського райвно, а потім – завідувача відділу пропаганди й агітації Срібнянського райкому компартії України. У 1969–1971 рр. М.М. Пятко навчався у вищій партійній школі при ЦК КПУ, у 1971 р. був обраний секретарем Срібнянського райкому КПУ, у 1977 р. – другим секретарем Срібнянського райкому КПУ, а з 1978 р. до 28 квітня 1988 р. працював завідувачем обласного відділу народної освіти.

У 1989 р. у Чернігівському обласному інституті вдосконалення вчителів діяли 22 навчально-методичні кабінети з усіх навчальних предметів, дошкільного виховання й початкового навчання, інтернатних установ, виховної роботи та шкільних бібліотек, школознавства та курсової перепідготовки, технічних засобів навчан-

¹⁸ Там само. Ф. Р-5065. Оп. 1-О. Спр. 982. Арк.146–150.

¹⁹ Там само. Ф. Р-5065. Оп. 1-О. Спр. 982. Арк. 146–150.

²⁰ Там само. Ф. Р-5065. Оп. 1-О. Спр. 1345. Арк. 153.

ня. Однією з найважливіших ділянок діяльності закладу з перепідготовки кадрів у цей час було вивчення, узагальнення, поширення і впровадження передового педагогічного досвіду²¹.

За часи незалежності України відбулися суттєві зміни в структурі та діяльності інституту, перед колективом постали нові завдання. З метою подальшого підвищення науково-методичного рівня та статусу обласного інституту вдосконалення вчителів наказом Управління народної освіти Чернігівського облвиконкому № 3 від 20 січня 1992 р. при ньому було створено кафедру методики викладання гуманітарних і суспільних дисциплін. Її завідувачем був призначений за сумісництвом (0,5 ставки) заступник директора ОІУВ, кандидат педагогічних наук Олексій Анатолійович Гальонка²².

Відповідно до наказу Управління освіти Чернігівської обласної державної адміністрації № 58 від 4 вересня 1992 р., було створено кафедру методик викладання предметів природничо-математичного циклу, а її завідувачем призначено кандидата педагогічних наук Андрія Андрійовича Давидьона²³.

Згідно з наказом Чернігівського облуправління освіти № 55 від 23 березня 1993 р., Чернігівський обласний інститут удосконалення вчителів було ліквідовано, а на його базі створено Чернігівський обласний інститут підвищення кваліфікації та перепідготовки працівників освіти (ЧОПКППО)²⁴. Директором навчального закладу було призначено кандидата філософських наук, заслуженого працівника освіти України Віталія Івановича Скрипку, який очолював колектив майже 17 років – до 5 січня 2010 р.

Віталій Іванович Скрипка народився 25 березня 1943 р. в с. Шилівичі Ічнянського району Чернігівської області, у 1967 р. закінчив Ніжинський державний педагогічний інститут ім. М.В. Гоголя за спеціальністю «учитель біології і хімії». Надалі він працював учителем, заступником директора школи, на відповідальних посадах в органах управління Чернігівської області, а в 1994 р. закінчив аспірантуру в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка і здобув учений ступінь кандидата філософських наук. Його науковий доробок становить понад 20 наукових праць. В.І. Скрипка нагороджений орденами «Знак Пошани» (1973 р.) і Трудового Червоного Прапора (1981 р.).

У 1993 р. інститут пройшов ліцензування (рішення Міжгалузевої акредитаційної комісії від 29 жовтня 1993 р.) і з цього часу здійснює навчальну роботу за III рівнем акредитації. Було затверджено «Положення про інститут», його структуру та штатний розпис. Згідно з «Положенням», інститут працював під керівництвом Міністерства освіти України, Управління освіти Чернігівської обласної державної адміністрації у взаємодії з Академією педагогічних наук України, науково-дослідними інститутами, університетами, інститутами.

У зв'язку з атестацією обласного інституту підвищення кваліфікації та перепідготовки працівників освіти як вищого навчального закладу, який здійснює освітню діяльність за третім рівнем акредитації (рішення Міжгалузевої акредитаційної комісії від 30 червня 1994 р., протокол № 12 та наказ Міністерства освіти України від 13 липня 1994 р. № 229), що є підставою для забезпечення відповідності посад, наявних у вищих навчальних закладах (ректор, проректори), наказом Управління освіти № 154 від 7 серпня 1995 р. в інституті було введено замість посади директора посаду ректора, замість посад заступники директора – посади проректорів²⁵.

²¹ Там само. Ф. Р-5065. Оп. 1-О. Спр. 983. Арк. 65.

²² ДАЧО. Ф. Р-2334. Оп. 2. Спр. 3634. Арк. 3.

²³ ДАЧО. Ф. Р-2334. Оп. 2. Спр. 3635. Арк. 131.

²⁴ ДАЧО. Ф. Р-2334. Оп. 2. Спр. 3661. Арк. 99.

²⁵ ДАЧО. Ф. Р-2334. Оп. 2. Спр. 3705. Арк. 71.

За час керівництва В.І. Скрипки було удосконалено структуру інституту, створено нові відділи: інформаційних технологій, редакційно-видавничий, передового педагогічного досвіду, закладів освіти нового типу, роботи з обдарованою молоддю, атестації закладів освіти, моніторингу та незалежного тестування.

З часу призначення на посаду ректора В.І. Скрипка багато уваги приділяв модернізації системи безперервної освіти педагогічних працівників області, створенню науково-методичних засад рівного доступу до якісної освіти, забезпеченню умов переходу основної школи на нову структуру та зміст навчання. Провідними принципами в роботі В.І. Скрипки були науковість, наступність, прогнозування, демократичність та людиноцентризм.

Станом на 23 березня 1993 р. Чернігівський обласний інститут підвищення кваліфікації та перепідготовки працівників освіти мав таку структуру:

– кафедри: педагогіки і психології; гуманітарних і суспільних дисциплін та методик їх викладання; природничо-математичних дисциплін та методик їх викладання;

– лабораторії: управління освітою і нових педагогічних технологій, психологічних досліджень, навчання гуманітарним і суспільним дисциплінам, навчання природничо-математичним дисциплінам, методик виховної роботи в дошкільних установах та загальноосвітніх школах;

– відділи: організації навчальної роботи, редакційно-видавничий, науково-методична бібліотека, бухгалтерія, канцелярія, санаторій-профілакторій та гуртожиток.

У вересні 1993 р. з метою задоволення потреб освітніх закладів області у висококваліфікованих спеціалістах було створено факультет перепідготовки. Рішенням експертної комісії Міністерства освіти в 1993 р. інституту було надано право здійснювати перепідготовку на базі вищої педагогічної освіти зі спеціальностей «українська мова й література», «практична психологія в системі освіти»²⁶.

У 1995 р. у зв'язку зі скороченням навчальних годин з російської мови у школах області та розширенням курсу зарубіжної літератури, враховуючи той факт, що в сільських школах області того часу близько 20% вчителів англійської мови проводили заняття без відповідного фахового рівня, інституту було надано право на перепідготовку вчителів зі спеціальностей «англійська мова і література» та «зарубіжна література» на базі вищої освіти.

За 25 років роботи факультет зробив чимало для підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів на Чернігівщині. Було підготовлено близько 1500 спеціалістів, але, на превеликий жаль, у 2018 р. факультет припинив своє існування.

Згідно з наказом Управління освіти і науки Чернігівської облдержадміністрації № 236 від 11 вересня 2000 р., для забезпечення належної організації підвищення кваліфікації та перепідготовки працівників освіти з балансу Управління освіти і науки облдержадміністрації на баланс ЧОПКППО було передано приміщення і обладнання гуртожитку санаторію-профілакторію²⁷.

З метою вдосконалення науково-методичного забезпечення системи загальної середньої освіти, на підставі ст. 41 і 42 Закону України «Про загальну середню освіту», Розпорядженням голови обласної державної адміністрації № 408 від 2 серпня 2001 р. та наказом начальника Управління освіти і науки Чернігівської обласної державної адміністрації № 162 від 7 серпня 2001 р. Чернігівський обласний інститут підвищення кваліфікації та перепідготовки працівників освіти було

²⁶ Ольховик Л. З історії післядипломної педагогічної освіти Чернігівщини. Спецвипуск за матеріалами міжрегіональної науково-практичної конференції «Історія освіти Чернігівщини: від найдавніших часів до сьогодення». *Філософія освіти і педагогіка*. 2017. № 38. С. 4–25.

²⁷ ДАЧО. Ф. Р-5065. Оп. 2. Спр. 3824. Арк. 11.

реорганізовано в Чернігівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти.²⁸

Чернігівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти планомірно і цілеспрямовано працює над науковим і методичним забезпеченням системи післядипломної педагогічної освіти регіону, підвищенням кваліфікації управлінських та педагогічних кадрів. Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 1292-р від 29 жовтня 2009 р. Чернігівському обласному інституту післядипломної педагогічної освіти було присвоєно ім'я К.Д. Ушинського, видатного педагога і нашого земляка.

Після передчасної смерті ректора інституту В.І. Скрипки з 5 січня 2010 р. по 15 вересня 2010 р. обов'язки ректора тимчасово виконував проректор з науково-методичної роботи, кандидат педагогічних наук, відмінник освіти України, нагороджений знаком «Василь Сухомлинський» та знаком «Петро Могила», Олексій Анатолійович Гальонка²⁹. Він народився 24 березня 1952 р. в с. Півці Чернігівського району Чернігівської області, у 1973 р. закінчив філологічний факультет Ніжинського державного педагогічного інституту імені М.В. Гоголя. О.А. Гальонка працював учителем української мови і літератури, з 1976 р. – методистом, завідувачем кабінету української мови і літератури Чернігівського обласного інституту удосконалення вчителів. У 1988 р. він здобув науковий ступінь кандидата педагогічних наук і того ж таки року обійняв посаду заступника директора обласного інституту удосконалення вчителів, з 2001 р. – проректора Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, доцента кафедри української мови і літератури (зараз це кафедра філологічних дисциплін та методики їх викладання)³⁰.

О.А. Гальонка є відповідальним секретарем журналу «Педагогічні обрії». За 40 років роботи в інституті він пройшов усі сходинки педагогічної кар'єри. На його рахунок як науковця понад 90 друкованих праць з педагогіки, методики викладання української мови і літератури та три посібники з грифом МОНУ. За його ініціативи та безпосередньої участі започатковані й відбуваються Чернігівські педагогічні зустрічі переможців і лауреатів Всеукраїнського конкурсу «Учитель року» як одна з дієвих форм поширення перспективного педагогічного досвіду вчителів словесності.

О.А. Гальонка на сьогодні працює в інституті на посаді доцента кафедри філологічних дисциплін та методики їх викладання. За значний особистий внесок у розвиток національної освіти, підготовку кваліфікованих фахівців, багаторічну плідну педагогічну діяльність та високий професіоналізм Указом Президента України № 567 від 4 жовтня 2015 р. йому надано почесне звання «Заслужений працівник освіти України»³¹.

З 15 вересня 2010 р. до 20 вересня 2013 р. Чернігівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського очолював кандидат історичних наук, заслужений працівник освіти України Володимир Миколайович Тандура. Він народився 25 липня 1951 р. в с. Журавка Варвинського району Чернігівської області в родині робітників, у 1968 р. закінчив Журавську середню школу, а в 1969–1971 рр. служив у лавах Радянської армії. У 1972 р. В.М. Тандура вступив до Київського державного університету імені Тараса Шевченка на факультет міжнародних відносин і міжнародного права, який закінчив 1977 р. і здобув фах спеціаліста з міжнародних відносин, референта-перекладача з французької мови. З 1978 р. до 1981 р. він навчався в аспірантурі КДУ, у 1985–2010 рр. працював у Чернігівському Національному педагогічному університеті імені

²⁸ ДАЧО. Ф. Р-5065. Оп. 2. Спр. 3849. Арк. 7.

²⁹ Енциклопедія педагогічної освіти України. Київ, 2010. С. 238.

³⁰ Хто є хто на Чернігівщині. Видатні земляки. Довідково-біографічне видання. Випуск другий. К., 2004. С. 90.

³¹ Державні нагороди України: кавалери та лауреати. Довідково-енциклопедичне та біографічне видання. К., 2016. Т. 6. С. 430.

Т.Г. Шевченка асистентом, старшим викладачем, доцентом кафедри загальної (всесвітньої) історії, а в 1988 р. захистив кандидатську дисертацію, здобувши науковий ступінь кандидата історичних наук.

В.М. Тандура обирався депутатом Чернігівської міської ради (1990–1994 рр.), Чернігівської обласної ради (2006–2010 рр), у 2000–2005 рр. перебував на посаді директора філіалу Національної фармацевтичної академії при ЧДПУ ім. Т. Г. Шевченка. У 2005–2007 рр. він працював заступником голови обласної державної адміністрації з гуманітарних, соціальних і політично-правових питань, а в 2007–2010 рр. – проректором з науково-педагогічної роботи, профорієнтаційної роботи та зв'язків із громадськістю ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка. Указом Президента України № 37/2006 від 20 січня 2006 р. В.М. Тандурі було надано почесне звання «Заслужений працівник освіти України». 20 вересня 2013 р. він передчасно помер і був похований у Чернігові.

Від 23 вересня 2013 р. до 25 серпня 2015 р. обов'язки ректора ЧОІППО імені К.Д. Ушинського виконував проректор з науково-педагогічної роботи Віктор Миколайович Довбня. Він народився 27 липня 1957 р. у м. Ічня Чернігівської області, у 1974 р. закінчив Ічнянську загальноосвітню середню школу № 1, а в 1980 р. – історичний факультет Чернігівського державного педагогічного інституту імені Т.Г. Шевченка, здобувши спеціальність учителя історії та суспільствознавства. У 1980–1982 рр. В.М. Довбня служив у лавах Радянської армії, у 1982–1983 рр. працював на комсомольській роботі, у 1983–1985 рр. – організатором позакласної та позашкільної роботи в Чернігівській середній школі № 5, у 1986–1990 рр. – на партійній роботі у Деснянському райкомі та Чернігівському обкомі КПУ, у 1990–2000 рр. – заступником директора з навчально-виховної роботи в середніх школах № 14 та № 15, у 2000–2005 рр. – заступником начальника управління з питань внутрішньої політики Чернігівської обласної державної адміністрації.

З 1 лютого 2005 р. В.М. Довбня працює на посаді проректора з науково-педагогічної роботи ЧОІППО імені К.Д. Ушинського. У 2003 р. він захистив у Дніпропетровському національному університеті імені Олеся Гончара кандидатську дисертацію на тему: «Проблеми людини у філософській антропології Костянтина Ушинського», а в 2011 р. йому надано вчене звання доцента. У 2013 р. В.М. Довбня захистив докторську дисертацію та отримав науковий ступінь доктора філософських наук. Він є автором близько 60-ти наукових і навчально-методичних праць. Коло його наукових інтересів – історія філософії, філософська антропологія, філософія освіти. Під керівництвом В.М. Довбні в інституті видається науково-методичний збірник «Філософія освіти і педагогіка». Він нагороджений нагрудним знаком «Відмінник освіти України» (2007 р.) та нагрудним знаком «Ушинський К. Д.» (2014 р.).

Упродовж 2010–2015 рр. ЧОІППО імені К.Д. Ушинського працював над реалізацією державних та регіональних програм в освітній галузі, зокрема, «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 р., «Молодь України на 2009–2015 рр.», «Репродуктивне здоров'я нації» на період до 2015 р., «Протидія торгівлі людьми на період до 2015 р.», «Стратегія національно-патріотичного виховання дітей та молоді» (затверджено Указом Президента № 580 від 13 жовтня 2015 р.).

На виконання постанови Кабінету Міністрів України № 752 від 13.07.2011 р. «Про створення Єдиної державної електронної бази з питань освіти», наказу Міністерства освіти і науки України № 1986 від 29.09.2015 р. «Про впровадження інформаційної системи управління освітою «ІСУО», наказу Управління освіти і науки ЧОДА № 290 від 08.10.2015 р. «Про впровадження інформаційної системи управління освітою в області» реалізовано проєкт впровадження інформаційної системи управління освітою в Чернігівській області³².

³² Звіт ЧОІППО імені К.Д. Ушинського про виконання плану роботи у 2015 р. Чернігів, 2015. С. 3–71.

У 2015 р. в інституті діяло 6 кафедр: філологічних дисциплін та методики їх викладання; суспільних дисциплін та методики їх викладання; природничо-математичних дисциплін та методики їх викладання; педагогіки, дошкільної та початкової освіти; інформатики та інформаційно-комунікативних технологій в освіті; психології. Вони здійснювали науково-методичний супровід розвитку інноваційного освітнього середовища в регіоні, створювали умови для безперервної освіти педагогічних працівників.

Відповідно до ліцензії № 552915, серія АВ Міністерства освіти і науки України інститут надає освітні послуги близько 5 тисячам слухачів за рік за 50 напрямками підвищення кваліфікації. За 2011–2015 рр. підвищили кваліфікацію 24394 педагогічні працівники Чернігівської області.

Підвищення кваліфікації спрямовано на вирішення професійних проблем учителя, пов'язаних із освоєнням нових програм і стандартів, основами проєктування й управління освітою. Головною спрямованістю процесу підвищення кваліфікації є покращення виконання педагогом у практичній діяльності професійних функцій. Було проведено різнопланові курси підвищення кваліфікації за такими формами навчання: очна (денна), очно-заочна, очно-дистанційна, накопичувальна, тренінги.

Від 26 серпня 2015 р. Чернігівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського очолює Анатолій Андрійович Заліський. Він народився 6 жовтня 1955 р. в с. Слабин Чернігівського району Чернігівської області. У 1968 р. родина переїхала до міста Чернігова. У 1972 р. він закінчив Чернігівську середню школу № 1 і вступив до Чернігівського державного педагогічного інституту імені Т.Г. Шевченка на факультет загально-технічних дисциплін, який закінчив у 1978 р за спеціальністю «загально-технічні дисципліни і фізика», здобувши спеціальність вчителя трудового навчання і фізики. У 1978–1983 рр. А.А. Заліський працював викладачем Слабинського міжшкільного навчально-виробничого комбінату, у 1983–1984 рр. – директором Слабинської середньої школи, у 1984–1990 рр. – заступником директора з навчально-виробничої роботи СПТУ № 15. Наказом обласного відділу народної освіти від 08.01.1990 р. А.А. Заліського було призначено директором середнього професійно-технічного училища № 15 м. Чернігова (яке згодом реорганізовано у Вище професійне училище № 15). Наказом Міністерства освіти і науки України від 31.10.2003 р. № 1304-К та наказом Управління освіти і науки Чернігівської обласної державної адміністрації від 03.11.2003 р. № 118-К А.А. Заліського було переведено на посаду начальника управління внутрішньої політики Чернігівської обласної державної адміністрації.

Розпорядженням Чернігівської облдержадміністрації № 210-К від 14.07.2004 р. А.А. Заліський був призначений на посаду начальника Управління освіти і науки ЧОДА, на якій пропрацював 11 років. У 2006 р. він отримав диплом магістра державної служби в Чернігівському державному технологічному університеті. Рішенням спеціалізованої вченої ради Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова від 14 жовтня 2009 р. А.А. Заліському було присуджено науковий ступінь кандидата філософських наук. За багаторічну сумлінну працю на освітянській ниві, вагомих особистий внесок у розвиток національної освіти йому надано почесне звання «Заслужений працівник освіти України». Він нагороджений нагрудним знаком «А.С. Макаренко» (2005 р.), обирався депутатом Чернігівської обласної ради 2-х скликань, а в 2005–2015 рр. – головою обласної комісії з питань освіти, науки, культури та інформаційної сфери.

Завдяки організаторському таланту ректора А.А. Заліського та наполегливій праці колективу Чернігівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського досяг значних успіхів у своїй діяльності. За останні 5 ро-

ків зміцнилася матеріально-технічна база інституту. Створені сучасні кабінети для реалізації концепції НУШ. ЧОІППО імені К.Д. Ушинського сьогодні є потужним центром, що здійснює підвищення кваліфікації педагогічних працівників та впровадження сучасних форм підготовки кадрів Чернігівської області. У 2016–2019 рр. 19419 педагогічних працівників області отримали свідоцтва та сертифікати про проходження передатестаційних та тематичних курсів підвищення кваліфікації на базі інституту.

Чернігівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського – обласний комунальний заклад, що виконує функції регіонального навчального, науково-методичного, інформаційного та координаційного центру безперервного підвищення кваліфікації, підготовки та перепідготовки працівників освіти. Поряд з організацією передатестаційних проводяться проблемні, цільові та інтегровані курси, які ґрунтуються на системі інноваційної діяльності, дослідженні потреб педагогів, систематизації нової педагогічної інформації. Для ознайомлення слухачів курсів з інноваціями в роботі та досвідом педагогів області організовується педагогічна практика в закладах освіти. В інституті створені всі умови для забезпечення функціонування системи підвищення кваліфікації за очно-дистанційною формою навчання.

Одним із пріоритетів органів державної влади є забезпечення прав і можливостей дітей з особливими освітніми потребами для здобуття освіти на всіх рівнях з урахуванням індивідуальних потреб, здібностей та інтересів. Зокрема, особливої уваги набуває питання організації інклюзивного навчання для дітей з особливими освітніми потребами, їх соціалізація та інтеграція в суспільство. Важливими кроками на державному рівні стало прийняття Закону України «Про освіту», постанови Кабінету Міністрів України № 545 від 12 липня 2017 р. «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр». На виконання цієї постанови в Чернігівській області відбулася реорганізація системи психолого-медико-педагогічних консультацій. У 2017–2019 рр. в області було утворено 12 інклюзивно-ресурсних центрів³³.

Важливе значення у діяльності закладів освіти області має впровадження інформаційних технологій. Інститут працює над опануванням методикою проектування, розробки та впровадження власних інноваційних проектів, спілкування з однодумцями та обмін досвідом, ознайомлення освітян з сучасними освітніми трендами, методами навчання та саморозвитку.

За підтримки Державної наукової установи «Інституту модернізації змісту освіти» ЧОІППО імені К.Д. Ушинського 8 грудня 2017 р. провів Всеукраїнський освітній захід mini-EdCamp Chernigiv. У ньому взяли участь 100 освітян України з-понад 10 областей. Основна особливість цього заходу полягала у впровадженні принципів: від учнівства до професури; від теорії до практики; від загального до конкретного.

У червні 2017 р. на базі ЧОІППО імені К.Д. Ушинського відбулася міжнародна науково-практична конференція «Перші Ушинські читання: українська освіта і культура в історичному розвитку та в умовах викликів інформаційного суспільства». У роботі конференції взяли участь освітяни з усіх районів Чернігівщини, а також педагоги Київщини, Івано-Франківщини, Буковини, Харківщини, Хмельниччини, Німеччини, Росії. Загалом взяло участь більше 100 представників.

16–17 листопада 2017 р. була проведена Всеукраїнська науково-практична конференція «Українська мова як чинник національної державності», присвячена Дню української писемності та мови за участю учителів і науковців з областей України.

³³ Звіт ЧОІППО імені К.Д. Ушинського про виконання плану роботи у 2017 році. Чернігів, 2018. С. 3–50.

Важливу роль у роботі інституту займає видавнича діяльність, яка покликана оприлюднювати та популяризувати освітянські надбання і освітню творчість і одночасно є місцем інтелектуального пошуку і здобуття нових теоретичних результатів. Професійний розвиток педагогів та збагачення публічного простору освітніх ідей знайшли своє відображення в науково-методичному журналі «Педагогічні обрії», збірниках «Філософія освіти і педагогіка», «Українська мова і література в школі», які видаються відділом інформаційної та видавничої діяльності інституту.

Створення умов для становлення та розвитку Нової української школи, здобуття якісної освіти забезпечується через реалізацію державних та регіональних програм в освітній галузі області. Інститут здійснює науково-методичне забезпечення реалізації державних програм: «Національна стратегія у сфері прав людини на період до 2020 р.»; «Національний план дій з реалізації Конвенції про права інвалідів»; «Національна програма правової освіти населення»; «Загальнодержавна цільова соціальна програма протидії ВІЛ інфекції / СНІДу на 2014–2018 рр.»; «Цільова соціальна програма протидії торгівлі людьми на період до 2020 р.»; «Національна стратегія реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017–2026 рр.»³⁴.

References

- Arkhiv ChOIppo imeni K. D. Ushynskoho. F. R-2334. Op.1-O. Spr. 4.
Arkhiv ChOIppo imeni K. D. Ushynskoho. F. R-2334. Op. 1-O. Spr. 15.
Arkhiv ChOIppo imeni K. D. Ushynskoho. F. R-2334. Op. 1-O. Spr. 125.
Arkhiv ChOIppo imeni K. D. Ushynskoho. F. R-2334. Op.1-O. Spr. 233.
Arkhiv ChOIppo imeni K. D. Ushynskoho. F. R-2334. Op. 1-O. Spr. 359a.
Arkhiv Upravlinnia osvity i nauky Chernihivskoi oblasnoi derzhavnoi administratsii. F. R-5065. Op. 1. Spr. 124.
Arkhiv Upravlinnia osvity i nauky Chernihivskoi oblasnoi derzhavnoi administratsii. F. R-5065. Op. 1-O. Spr. 403.
Arkhiv Upravlinnia osvity i nauky Chernihivskoi oblasnoi derzhavnoi administratsii. F. R-5065. Op. 1. Spr. 698.
Arkhiv Upravlinnia osvity i nauky Chernihivskoi oblasnoi derzhavnoi administratsii. F. R-5065. Op. 1-O. Spr. 982.
Arkhiv Upravlinnia osvity i nauky Chernihivskoi oblasnoi derzhavnoi administratsii. F. R-5065. Op. 1-O. Spr. 983.
Arkhiv Upravlinnia osvity i nauky Chernihivskoi oblasnoi derzhavnoi administratsii. F. R-5065. Op. 1-O. Spr. 1345.
Bilshovyk. (1940). № 66. 21 berezn'ya. S. 3.
Derzhavnyi arkhiv Chernihivskoi oblasti (dali – DACHO). F. R.-2334. Op. 1. Spr. 1.
DACHO. F. R-2334. Op. 1. Spr. 4.
DACHO. F. R-2334. Op. 1. Spr. 10.
DACHO. F. R-2334. Op. 2. Spr. 3634.
DACHO. F. R-2334. Op. 2. Spr. 3635.
DACHO. F. R-2334. Op. 2. Spr. 3661.
DACHO. F. R-2334. Op. 2. Spr. 3705.
DACHO. F. R-5065. Op. 2. Spr. 3824.
DACHO. F. R-5065. Op. 2. Spr. 3849.
Derzhavni nahorody Ukrainy: kavalery ta laureaty. Dovidkovo-entsyklopedychnе та biohrafichne vydannia. (2016). Kyiv, Ukraine. Ukrainська konfederatsiia zhurnalistiv. Tom 6.

³⁴ Звіт ЧОІППО імені К.Д. Ушинського про виконання плану роботи у 2019 році. Чернігів, 2019. С. 3-50.

Entsyklopediia pedahohichnoi osvity Ukrainy (2010). Kyiv, Ukraine.

Khto ye khto na Chernihivshchyni. Vydadni zemliaky. Dovidkovo-biohrafichne vydannia (2004). Kyiv, Ukraine. Vypusk druhyi.

Olkhovyk, L. (2017) Z istorii pisladyplomnoi pedahohichnoi osvity Chernihivshchyny. Spetsvypusk za materialamy mizhrehionalnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Istoriia osvity Chernihivshchyny: vid naidavnishykh chasiv do sohodennia». *Filosofia osvity i pedahohika*. № 38. S. 4–25.

Zvit ChOIppo imeni K.D. Ushynskoho pro vykonannia planu roboty u 2015 rotsi. (2015). Chernihiv, Ukraine.

Zvit ChOIppo imeni K.D. Ushynskoho pro vykonannia planu roboty u 2017 rotsi. (2018). Chernihiv, Ukraine.

34. Zvit ChOIppo imeni K.D. Ushynskoho pro vykonannia planu roboty u 2019 rotsi. (2019). Chernihiv, Ukraine.

Ольховик Любов Андріївна – завідувач архіву Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського (вул. Слобідська, 83, м. Чернігів, 14000, Україна).

Olkhovik Liubov A. – head of the archives of the Chernihiv Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education named after K. D. Ushinsky (83 Slobidska St., Chernihiv, 14000, Ukraine).

E-mail: olhovik19588@ukr.net

History of Chernihiv Regional Postgraduate Institute of Postgraduate Pedagogical Education named after K. D. Ushinsky in the persons of its leaders (to the 80th anniversary of its founding)

In 1940 Chernihiv Regional Institute of Teachers Professional Development was created on the basis of the existing regional methodical cabinet.

The Institute acted as a higher educational establishment. Its main focus was professional development of teachers. The Institute staff consulted teachers, conducted meetings and lectures, held exhibitions that promoted the exchange of the best teaching experience.

During the Nazi occupation of Chernihiv town (from September 1941 to September 1943) the Institute did not work. The Institute resumed its activities on September, 30, 1943. In the difficult postwar years of the rebuilding of public education its main areas of work were the following: checking school transferable and final exam preparation; practical assistance in the kindergartens; conducting workshops for the district methodological clusters of teachers; studying the experience of children's centers and boarding schools; inspecting the district educational offices; checking the state of methodological work in the area; studying the state of teaching Foreign languages, Mathematics, Physical Education; inspecting educational work in the regional schools and sharing teaching experience.

In 1954 there were the following cabinets in the structure of the Institute: of pre-school education, of pedagogy, of children's centers, of Ukrainian language and literature, of Russian language and literature, of Mathematics and Physics, of extra-curricular work, of Primary school education, of Biology and Chemistry, of Foreign languages (French, English, German), of Physical Education, of History and Geography, of Labour training, and later – the cabinets of Educational films and of Job training. For years the structure of the Institute has not been practically changing. The cabinet of teaching work led by the Head and methodologists remained the important organizational and methodical link of the Institute. The Institute was subordinated to Chernihiv Oblast Board of Public Education.

In 1989 there were 22 educational-methodical cabinets in Chernihiv Regional Institute of Teachers' Professional Development. There have been substantial changes in the structure and activities of the institute since the independence of Ukraine. New objectives were set before the staff of the Institute.

On March 23, 1993 Chernihiv Regional Institute of Teachers' Professional Development has been liquidated, and on its basis Chernihiv Regional Institute of Teaching Staff Training and Retraining was created. There were the following chairs: of Pedagogy and Psychology, of Humanities and Social sciences and methods of their teaching, of Natural and Mathematical sciences and methods of their teaching. There were such laboratories: of Management in education and new pedagogical techniques; of Psychological research; of teaching Humanities and Social disciplines; of teaching Natural and Mathematical disciplines; of Educational methods in pre-school educational establishments and schools.

In September 1993 the Department of Teaching Staff Retraining was created. You could get a second higher education in the Ukrainian language and literature, or the English language and literature, or the foreign Literature, or practical Psychology. For 20 years of its existence there has been done a lot for the training and retraining of teaching staff of Chernihiv region at the department. From 1993 to 2013 1273 professionals have been retrained, among them the teachers of Ukrainian and literature, of English, of foreign Literature and practical psychologists.

On August 7, 2001 Chernihiv Regional Institute of Teaching Staff Training and Retraining was reorganized into Chernihiv Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education. By the order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 29 October 2009 Chernihiv Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education was named after K. D. Ushynskyi, an out standing pedagogue whose life was closely connected with Chernihiv.

By 01.01.2012 there had been eight chairs at the Institute: of Natural and Mathematical sciences, of Social sciences, of Foreign languages, of Information and Communication technologies in education, of Management in education, of Psychology, of Ukrainian language and literature, of Pre-school and Primary school education. In 2014 the structure of chairs was reorganized due to staff reduction.

There are 38 full-time lectures, including 3 doctors, 1 professor, 29 candidates of sciences, 19 associate professors, and senior lecturers on the chairs. The Institute is located in three buildings; it has 23 classrooms and sufficient space to accommodate chairs, offices, and other structural units, with necessary educational equipment and visual aids, computer and photocopying services. The scientific and educational library works at the institute; it has 54,624 copies of books, brochures and periodicals. Distance Learning Center functions using telecommunication technologies. The Institute employees and students have access to the Internet. The multimedia and interactive boards are used in the educational process.

Since 2000 Regional Center of Practical Psychology and Social work has been functioning at the Institute.

In 2006 Chernihiv Regional Psychological, Medical and Pedagogical Advise Bureau was included into the structure of the Institute professional teachers' development, educational activities, retraining and professional development.

Дата подання: 6 травня 2020 р.

Дата затвердження: 25 червня 2020 р.

Цитування за ДСТУ 8302:2015

Ольховик Л. Історія Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К. Д. Ушинського в особах її очільників (до 80-річчя з нагоди його заснування). *Сіверянський літопис*. 2020. №3. С. 174–190. DOI: 10.5281/zenodo.3949996.

Цитування за стандартом APA

Olkhovik, L. (2020). Istoriiia Chernihivskoho oblasnoho instytutu pisljadiplomnoi pedahohichnoi osvity imeni K. D. Ushynskoho v osobakh yii ochilnykiv (do 80-richchia z nahody yoho zasnuvannia) [History of Chernihiv Regional Postgraduate Institute of Postgraduate Pedagogical Education named after K. D. Ushinsky in the persons of its leaders (to the 80th anniversary of its founding)]. *Siverianskyi litopys – Siverian chronicle*, 3, 174–190. DOI: 10.5281/zenodo.3949996.